

Werkprogramma

2026-2027

raad voor energie

Voorwoord

Dit is het eerste werkprogramma van de Raad voor Energie. De Raad is in januari 2026 ingesteld om de regering en het parlement met gevraagd en ongevraagd advies te helpen met het vormgeven van effectief, doelmatig en rechtvaardig energiebeleid. Een beleid dat bijdraagt aan een betrouwbaar, robuust en klimaatneutraal energiesysteem, waarin energie betaalbaar is en blijft voor inwoners, bedrijven en instellingen.

In dit werkprogramma vindt u een overzicht van onze voorgenomen en lopende adviesprojecten. We zijn met een eerste adviestraject gestart en overwegen daarnaast meerdere mogelijke adviezen. Hierover gaan we in gesprek met regering, parlement en organisaties die werken aan het Nederlandse energiesysteem.

Zonder energie staat alles stil. Energie is al eeuwen van fundamenteel belang voor de Nederlandse samenleving. De manier waarop we energie produceren en verbruiken is echter sterk veranderd. Deze veranderingen brengen telkens nieuwe kansen en uitdagingen met zich mee. Tot voor kort kwam een groot deel uit eigen bodem; nu zijn we veel afhankelijker van buitenlandse energie, en dat in een geopolitiek roerige tijd.

Tegelijkertijd verbouwen we ons energiesysteem. We maken de noodzakelijke overstap van fossiele naar andere energiebronnen: om bij te dragen aan het tegengaan van verdere klimaatverandering en om ons minder afhankelijk te maken van leveranciers van fossiele brandstoffen. Tijdens al deze ontwikkelingen moet energie betaalbaar blijven voor brede groepen in de samenleving. Deze veranderingen vragen veel van Nederlandse burgers en bedrijven, maar ze brengen ook creativiteit en energie teweeg om de nieuwe uitdagingen het hoofd te bieden.

Wat voor burgers en bedrijven geldt, geldt ook voor de overheid. Met welk beleid en welke politieke keuzes rusten we, in deze tijd van grote veranderingen, ons land, burgers en bedrijven het beste toe? Welke strategische keuzes moeten de regering en het parlement nú maken om beter voorbereid te zijn op de toekomst? Dit zijn complexe vragen, waarbij de oplossingen en soms ook de meningen sterk uiteenlopen.

In 2024 heeft de Tweede Kamer een amendement op de Energiewet aangenomen waarin de oprichting van de Raad voor Energie is vastgelegd. Het vertrekpunt van de Raad is een energiesysteem dat robuust, betrouwbaar en klimaatneutraal is – een systeem dat ons minder afhankelijk maakt en energie betaalbaar houdt voor burgers en bedrijven. De Raad brengt essentiële expertise en invalshoeken samen om hierover te adviseren, en schuwt daarbij niet om lastige waarheden bespreekbaar te maken in het publieke debat.

In dit werkprogramma laten we de eerste contouren zien van de werkwijze, de huidige projecten en mogelijke toekomstige projecten van de Raad voor Energie. Voordat we definitieve keuzes maken voor onze toekomstige projecten, zijn we benieuwd naar de reacties van het parlement en de regering. Welke adviestrajecten sluiten het beste aan bij de vragen waar zij zich voor gesteld zien? Dat geldt ook voor andere organisaties die actief zijn in de wereld van de energie.

Staf Depla

Voorzitter Raad voor Energie

Over de Raad voor Energie

De Raad voor Energie is ingesteld om regering en parlement onafhankelijk advies te geven over het verbeteren van het Nederlandse energiesysteem.

De Raad voor Energie heeft in de Energiewet de volgende opdracht meegekregen:

De Raad voor Energie heeft tot taak de regering en beide kamers der Staten-Generaal te adviseren over het te voeren beleid, gericht op:

- De transitie naar een klimaatneutraal, robuust, betaalbaar en betrouwbaar energiesysteem in Nederland;
- Het bevorderen van de strategische onafhankelijkheid van het aanbod van bronnen van energie, van dragers van energie en van grondstoffen buiten Nederland.

De Raad voor Energie brengt ten minste een advies uit ter voorbereiding van het Nationaal plan energiesysteem, waarbij in het advies in ieder geval aandacht wordt besteed aan:

- Overmatige afhankelijkheden en kwetsbaarheden in het Nederlandse energiesysteem;
- De mate waarin de beleidsdoelen voor nationale energieproductie, in combinatie met het beleid van ons omliggende landen en de overige onderdelen van het Nederlandse energiebeleid, leiden tot voldoende energieonafhankelijkheid van de Nederlandse energievoorziening; en
- De klimaatneutraliteit, robuustheid, betrouwbaarheid en betaalbaarheid van het Nederlandse energiesysteem op de lange termijn.

Samenstelling Raad voor Energie

De Raad voor Energie heeft zes raadsleden, die allemaal expertise hebben in verschillende vakgebieden voor het onderwerp energie. De raadsleden zijn per 1 maart 2026 benoemd voor vier jaar.

Raadsleden	
	ir. G.Ch.F.M. (Staf) Depla (Voorzitter) *"De route naar een leveringszekere en betaalbare duurzame energievoorziening is complex maar noodzakelijk en onvermijdelijk. Overheid, bedrijfsleven, burgers en kennisinstellingen moeten allemaal hun steentje bijdragen aan de systeemintegratie die dit mogelijk moet maken. Het vraagt betrouwbaar en voorspelbaar beleid van de overheid. En dat in een wereld vol onzekerheden."*
	Prof. dr. G. (Goda) Perlaviciute Hoogleraar Publieke acceptatie van duurzame transities, Rijksuniversiteit Groningen *"Energiesystemen, energiebeleid, en energietransitie zijn veel meer dan alleen technische en economische vraagstukken – ze zijn voornamelijk grote maatschappelijke uitdagingen. Als lid van de Raad voor Energie wil ik de kennis en inzichten over maatschappelijk draagvlak en gedrag integreren in advisering over energiebeleid."*
	Dr. L.G. (Louise) van Schaik Afdelingshoofd EU & Global Affairs, Instituut Clingendael *"Nederland is erg afhankelijk van geïmporteerde energie en maakt een belangrijke transitie door naar een ander energiesysteem met andere bronnen. In de Raad voor Energie wil ik het publieke belang dienen met goed onderbouwde analyses waarin ook buitenlandse ervaringen en machtsverhoudingen worden meegewogen."*

Dr. D.E. (Dennis) Hesseling
Afdelingshoofd Internationaal Energie-Agentschap (International Energy Agency)

"Of het nu gaat om voorzieningszekerheid, een balans tussen decarbonisatie en betaalbaarheid, of de verdeling tussen markt en overheid, veel landen worstelen met dezelfde vraagstukken. Ik wil graag mijn internationale ervaring inzetten om te leren van andere landen en daarmee het Nederlandse energiebeleid verder te helpen."

Prof. dr. A.P.C. (André) Faaij
Wetenschappelijk directeur TNO Energie- & MateriaalTransitie. Hoogleraar EnergieSysteemAnalyse

"Het komt de komende jaren aan op implementatie, waarbij er vele uitdagingen, alsmede kansen (!) in het verschiet liggen. Het kunnen bijdragen aan de doelen van de Raad voor Energie is een kans mijn kennis, ervaring en netwerk te benutten voor het realiseren van cruciale maatschappelijke doelen."

Prof. dr. G.J. (Gert Jan) Kramer
Hoogleraar duurzame energievoorziening, Universiteit Utrecht

"Het is mijn ambitie om met deze raad de overheid te helpen om de ambities, wensen en eisen aangaande energievoorziening en energietransitie te vertalen naar een robuuste actie- en investeringsagenda."

De Raad voor Energie wordt inhoudelijk ondersteund door een gedeeld stafbureau met de Wetenschappelijke Klimaatraad onder leiding van secretaris-directeur dr. Ruud van den Brink. Het stafbureau bestaat uit adviseurs vanuit verschillende wetenschappelijke disciplines en met diverse achtergronden. Daarnaast zijn er medewerkers voor communicatie en bedrijfsvoering.

Werkwijze

De raadsleden komen maandelijks bijeen. Adviezen van de Raad worden op de website gepubliceerd en gelijktijdig naar zowel het parlement als het kabinet verzonden. Met jaarlijks ongeveer twee adviezen wordt bewust gekozen voor focus, kwaliteit en impact, met ruime aandacht voor de doorwerking van adviezen in beleid en samenleving.

De Raad voor Energie werkt vanuit een brede en strategische blik op het energiesysteem. Technische, economische, maatschappelijke en geopolitieke ontwikkelingen beïnvloeden elkaar voortdurend en vragen om een integrale benadering. Daarom brengt de Raad expertise bijeen vanuit wetenschap én praktijk. Sommige leden zijn expert op het gebied van energietechniek en de inrichting van het energiesysteem. Ook zijn er raadsleden met expertise over de geopolitieke en veiligheidsaspecten van energie, over gedrag en maatschappelijk draagvlak voor de energietransitie, en over internationale energietransportnetwerken.

De Raad kijkt naar het energiesysteem in Nederland in samenhang met internationale ontwikkelingen. Veel keuzes worden in Europees of regionaal verband gemaakt en ontwikkelingen elders hebben direct invloed op Nederland. Tegelijkertijd biedt de internationale context kansen om te leren van ervaringen en oplossingen uit andere landen.

De integriteit van raadsleden en de medewerkers van het stafbureau is op verschillende manieren geborgd. De ambtelijke staf heeft een ambtelijke eed van integriteit afgelegd. Nevenactiviteiten van de raadsleden staan op de website.

Werkprogramma 2026-2027

De Raad voor Energie stelt elk jaar een werkprogramma op met de adviestrajecten waaraan de Raad in het komende jaar zal werken. De Raad voor Energie is gestart met een advies over de weerbaarheid van het energiesysteem, op verzoek van de Minister van Klimaat en Groene Groei.

Daarnaast schetst de Raad voor Energie vijf uitdagingen voor energiebeleid waarover de Raad mogelijk wil adviseren. Met een capaciteit voor twee adviezen per jaar, zal de Raad niet over al deze onderwerpen een advies kunnen uitbrengen. In het najaar gaat de Raad over deze onderwerpen in gesprek met regering, parlement en andere organisaties die werken aan energie. Daarna besluit de Raad met welk advies te beginnen.

Weerbaarheid

De Raad voor Energie werkt aan een advies over het vergroten van de weerbaarheid van het Nederlandse energiesysteem. De Minister van Klimaat en Groene Groei heeft de Raad voor Energie gevraagd om hierover een advies uit te brengen. Zij verzoekt de Raad om in haar advies in te gaan op de typen maatregelen en systeemkeuzes die kunnen worden overwogen om de weerbaarheid van het toekomstige energiesysteem te vergroten. Ook verzoekt zij geadviseerd te worden over een afwegingskader dat de maatschappelijke kosten en baten van weerbaarheidsversterkende maatregelen kan wegen.

Energie is essentieel voor vrijwel alle aspecten van ons leven. De verstoring van de levering van energie raakt ons dus breed en diep. Verstoringen kunnen ontstaan door onvoorziene situaties, zoals extreem weer of het falen van technische componenten, en door opzet, zoals fysieke- of cyberaanvallen. Een weerbaar energiesysteem is in staat om te gaan met deze verstoringen. Dit kan door verstoringen *te voorkomen*, de schade van verstoringen *op te vangen*, na schade zo snel mogelijk *te herstellen* en tot slot door na schade *te hervormen* naar een meer weerbaar systeem.

Daarnaast ziet de Raad voor Energie dat er cruciale systeemkeuzes in het verschiet liggen die ons toekomstige energiesysteem meer weerbaar kunnen maken. Systeemkeuzes zijn bijvoorbeeld de verhouding tussen centrale en decentrale energievoorziening, focus op de efficiëntie tegenover zekerheid van energietoevoer en de verdeling van moleculen (bijvoorbeeld gas of waterstof) tegenover elektriciteit in ons energiesysteem. Weerbaarheid heeft echter altijd een prijskaartje, en compleet immuun zijn is niet mogelijk. Daarom moeten maatregelen worden afgewogen. Hiertoe introduceert de Raad voor Energie een afwegingskader dat de politiek en beleidsmakers kan ondersteunen met het maken van weloverwogen keuzes voor een weerbaar toekomstig energiesysteem.

Andere mogelijke adviesonderwerpen

De Raad voor Energie overweegt een advies uit te brengen over enkele van de volgende onderwerpen.

Nederlandse prioriteiten voor internationale energiecoördinatie

Het Nederlandse energiesysteem is verweven met dat van onze buurlanden: fysieke netten, gezamenlijke Europese marktregels en beleid waarmee landen elkaar beïnvloeden. Goede samenwerking is in ieders belang, maar de praktijk is uitdagend: nationale belangen kunnen botsen en de governance is nog niet altijd aanwezig om het collectieve belang van een geïntegreerde energiemarkt te realiseren.

De Raad voor Energie overweegt om de Nederlandse regering en parlement te adviseren welke vraagstukken te prioriteren en welke standpunten Nederland kan innemen, in de EU en in regionale samenwerkingsverbanden, om de Nederlandse en collectieve belangen te dienen. De Raad zou hiermee bijvoorbeeld kunnen adviseren over prioriteiten voor het Nederlandse voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie in 2029.

Industrie en de toekomstige energievraag

De omvang van de energievraag in Nederland wordt voor een belangrijk deel bepaald door de toekomst van de industrie. Tegelijkertijd wordt de toekomst van de industrie voor een belangrijk deel bepaald door de energieprijzen van duurzame energie in Nederland ten opzichte van andere landen. De bestaande onzekerheid en de verschillende percepties hierover bij maatschappelijke stakeholders werken verlammend – zowel voor de industrie als voor de uitbouw van hernieuwbare energie.

De Raad voor Energie overweegt een advies uit te brengen over wat de toekomst van de industrie betekent voor het energiesysteem, met bijzondere aandacht voor de onzekerheden in de toekomstige kosten van duurzame energie en de doorwerking daarvan op het vestigingsklimaat voor duurzame industrie. Dit advies kan daarmee input zijn voor het volgende Nationaal Plan Energiesysteem.

De vraagflexibiliteit in ons energiesysteem

Het aanbod van elektriciteit wordt met de toename van zon- en windenergie veel variabeler, en de piekvraag stijgt bijvoorbeeld door het gelijktijdig opladen van elektrische auto's. Dat zorgt voor uitdagingen. Nu is netcongestie de grootste uitdaging, in de toekomst zijn donkere en windstille periodes wellicht ook steeds meer een uitdaging. Daar kunnen we niet (efficiënt) mee omgaan zonder vraagflexibiliteit. Voor technische maatregelen (congestiemanagement) en de aanbodkant (capaciteitsmarkt) is er al wel beleid, maar er is relatief minder beleid dat het gedrag van burgers en bedrijven beïnvloedt.

De Raad voor Energie overweegt een advies uit te brengen over hoe we vraagflexibiliteit praktisch kunnen aanmoedigen. Wat weerhoudt huishoudens en bedrijven ervan om hun piekvraag te verlagen, en welke opties zijn er om hen mee te krijgen? Zijn er bijvoorbeeld nieuwe financiële instrumenten nodig, worden thuisbatterijen gestimuleerd, of hebben normering en collectieve oplossingen veel potentie?

Investeren in de energietransitie

Er zijn tientallen miljarden aan investeringen in de energiesector nodig per jaar. Het overgrote deel van deze investeringen zal vanuit de private sector en/of huishoudens moeten komen. We zien op allerlei plekken en manieren dat die investeringen niet voldoende gebeuren, bijvoorbeeld door windparken op zee die niet doorgaan of bij de stagnerende waterstofeconomie. Over de urgentie van dit probleem is vrij brede consensus. Waarom de

investeringen achterblijven is evenwel een complexe vraag en verschilt per specifieke investering. Duidelijk is dat het bestaande instrumentarium van de overheid om investeringen te stimuleren tekortschiet.

De Raad voor Energie overweegt een advies uit te brengen over de fundamentele afwegingen over de rol die de staat kan en moet spelen bij het stimuleren van deze investeringen. Hoe ligt de verhouding tussen publiek eigendom, privaat eigendom en publiek-private samenwerking? Wat is de rol van de overheid in opstartfases van nieuwe technologieën, en hoe kunnen garanties, normering en beprijzing bijdragen aan het aanmoedigen van investeringen? Welke instanties en welk beleid bieden hiervoor aanknopingspunten?

Energiebesparing

Hoe meer energie we gebruiken, hoe groter de uitdagingen voor ons energiesysteem. Energiebesparing is daarmee heel belangrijk. We hebben in het verleden al veel successen geboekt, maar met economische groei en nieuwe (energie-intensieve) ontwikkelingen is er een blijvende aandacht nodig voor energiebesparing. Het belang van energiebesparing wordt al wel erkend, maar er is gebrek aan specifiek advies voor effectief beleid.

De Raad voor Energie overweegt om aan de hand van een aantal casussen (bijvoorbeeld datacentra en airconditioning) te adviseren over welke combinatie van gedragsverandering en technologische innovatie het grootste potentieel hebben voor energiebesparing, en hoe we die beide kunnen aanmoedigen.

raad voor energie

Uitgave
Augustus 2026

Beeld omslag
Kohei Hara

Website
www.raadvoorenergie.nl